

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

LOPS-TUUNAAMO

Opiskeluhuolto uudistuu

6.2.2023

Kati Taipale ja Kristiina Laitinen
Opetushallitus

Aikataulu

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain muutokset (377/2022) tulivat voimaan 1.1.2023.

Opetushallitus on uudistanut opetussuunnitelmien perusteet ja määräyksen ammatillisen koulutuksen opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä tavoitteista lain mukaisiksi siten, että **koulutuksen järjestäjät** voivat ottaa lain 13 §:n mukaiset **opiskeluhoito-suunnitelmat** käyttöön **1.8.2023**.

Työnjako

- Opiskeluhuoltopalvelujen osalta OPH valmistelee em. määräykset yhteistyössä THL:n kanssa (OhL 13 §)
- Hyvinvointialueella on **yhteistyövelvoite** koulutuksen järjestäjän opiskeluhuolto-suunnitelman valmistelussa (ThL 15 a § ja SoshL 27 c §)
- Järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon **ohjausryhmä**
- Opiskeluhuoltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä **oppilaitosten ja opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa** kanssa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain muutos

Opetussuunnitelmien perusteet ja määräys

1. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014
2. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluopetussuunnitelman perusteet 2021
3. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014
4. Perusopetukseen valmistavan opetuksen perusteet 2015
5. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017
6. Lukiokoulutuksen perusteet 2019
7. Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2019
8. Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus 2021
9. Kansanopistojen oppivelvollisille suunnatun vapaan sivistystyön koulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2021
10. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet ja tavoitteet sekä opiskelu-
huoltosuunnitelman laatiminen ammatillisessa koulutuksessa 2018.

Opiskeluhuollon rakenteita: monialaiset ryhmät ja suunnitelmat

! Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä
Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma

Alueellinen
I + n hyvinvointi-
suunnitelma

! Opiskeluhuollon ohjausryhmä
Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Kunnan
I + n hyvinvointi-
suunnitelma

! Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä
(~~Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma?~~)

Monialainen asiantuntijaryhmä
Opiskeluhoitokertomus/-rekisteri

Keskeiset muutokset

Määräysteksti tiivistyy

Yleissivistävän koulutuksen koulutusmuotojen määräykset yhtenäistyvät. Myös lainsäädäntö yhteinen.

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma. Suunnittelun taso vaihtuu.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhuollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Pällekkäisyyden välttäminen.

Keskeiset muutokset

Esi- ja perusopetuksessa siirrytään käyttämään käsitettä opiskeluhoolto.

Eri koulutusmuotojen käsitteistön yhtenevyys.

Osan koulutusmuodoista perusteisiin tulee muutoksia useisiin perustelukuihin käsitteistön vaihdoksen vuoksi (opiskeluhoolto, hyvinvointialue, sosiaali- ja terveystalvet)

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhooltosuunnitelma.

Perusteiden luvun 4.3 Opiskeluhoolto rakenne

Luvussa 4.3 Opiskeluhoolto määrätään:

- Lukiolain mukaisesti opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista

Luvussa 4.3.1 Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat määrätään:

- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta.

Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteet

Opiskeluhuolto on opiskelijan ja lukioyhteisön kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja sen edellytyksistä huolehtimista.

Opiskelijalla on oikeus saada maksutta opiskeluhuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää (lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden sairaanhoitopalveluja).

Opiskeluhuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden, huoltajien ja tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteet

Opiskeluhuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä, joka on kaikkien lukioyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä.

Opiskelijoilla on oikeus opiskeluhoitopalveluihin, joita ovat opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalvelut sekä opiskeluterveydenhuolto.

Opiskeluhoitopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota tilat.

Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti saavutettavissa.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Opetushallitus

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten on suunnitelma, joka sisältää **oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot** (asiakokonaisuudet 1 – 5):

1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja Käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

2. Oppilaitoksen toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

4. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

5. Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä Kriisisuunnitelma

Paikalliset ratkaisut!

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelu

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa järjestäjätasolla opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Hyvinvointialueella on yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa.
Vastuuhenkilön nimeäminen.

! Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä henkilöstön, opiskeluhooltopalvelujen, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa.
Yhteistyörakenteista päättäminen.

Koulutuksen järjestäjä seuraa opiskeluhooltosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistaa sitä tarvittaessa.
Toimintatapa kuvataan opiskeluhooltosuunnitelmassa.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelu

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa paikallisen opetussuunnitelman (opiskeluhoollon osalta).

!

Koulutuksen järjestäjä valmistelee kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukaisen opiskeluhooltosuunnitelman.

!

Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista 1-5 kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan.

Opiskeluhooltopalvelujen osalta yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Opiskeluhooltosuunnitelmat liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

1) Arvio opiskeluhuollon kokonais- tarpeesta ja käytettävistä olevista opiskeluhoitopalveluista

- Arvioon kootaan tiedot kultakin oppilaitokselta.
- Tiedot ilmoitetaan palvelujen henkilötyövuosina.
- Arvioilla varmistetaan
 - palvelujen riittävyys (oppilaiden ja yhteisön tarpeet)
 - terveystarkastusten toteutuminen
 - henkilöstömitoitusten toteutuminen
 - palvelujen järjestäminen määräajassa.

1) Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävistä olevista opiskeluhuoltopalveluista

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

- Yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit
- Kokonaistarpeen arvioinnissa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä, oppilaitosten opiskelijoiden määrä sekä toimintaympäristön erityispiirteet
- Hyödynnetään paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

- Ilmoitetaan kaikkien opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet

2) Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

- Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa lukio-koulutuksen **toiminta-kulttuuria** ja sen kehittäminen edellyttää **johtamista**.
- Oppilaitoksen henkilökunnalla on **ensisijainen vastuu** lukioyhteisön hyvinvoinnista.

2) Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

- Opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- Oppilaitoskohtaisten opiskeluhuoltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat
- Koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- Yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon määritelmä:

- Opiskeluhoitopalvelut
 - Monialainen asiantuntijaryhmä
-
- Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu opiskelijan **suostumukseen**
 - Opiskelijan **osallisuus ja mielipiteet huomioidaan** toimenpiteissä ja ratkaisuisissa (ikä ja kehitystaso)
 - Tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevat **säännökset!**

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

- Opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin
- Yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen
- Opiskeluhoitokertomuksen laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille
- Tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan osallistumisen epäämisen yhteydessä
- Opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa
- Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten **yhteinen tehtävä**.

- **Osallisuus** opiskeluhoollon toiminta-tapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollossa keskeistä.
- Tämä edellyttää **yhteisiä toimintatapoja** ja erityisesti **koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä**.

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

- Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen ja opiskeluhuoltopalveluiden **osallisuus** koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen
- Lukion opetus- ja muun henkilöstön **perehdytys** ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- Yhteistyö **koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen** kanssa, kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi
- Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta **tiedottaminen** opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

5) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä Kriisisuunnitelma

Opiskelijalla on **oikeus** turvalliseen opiskeluympäristöön:

Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus

- Edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, **yhteistä valmistelua ja toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa**
- Koko henkilöstön **perehdytys** toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa
- Tiedottaminen + suunnitelmien päivitys.

5a) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

- Erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan käytänteet
- Opettajan tai rehtorin **velvoite ilmoittaa** tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle
- Toimintatavat tukea tarvitsevan **opiskelijan** (teon kohde ja tekijä) **ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin**
- **Yhteistyö** huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille.

5b) Kriisisuunnitelma (2/2)

(suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

- Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa
- Kriisitilanteiden **ehkäisy**, niihin **varautuminen** ja **toimintatavat** kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien **harjoittelu**
- Kokonaisuuden **johtamisen** periaatteet, **yhteistyö** sekä **työn- ja vastuunjako**
- Sisäisen ja ulkoisen **viestinnän** sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen **tiedottamisen** periaatteet

Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa.

Aikuisten lukiokoulutus (1/2)

- Koulutuksen järjestäjän käytettävissä olevien toimien avulla edistetään opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia oppimiseen ja hyvinvointiin sekä huolehditaan oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista, opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta.
- Opiskeluhuollon järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan **soveltuvin osin samoja periaatteita kuin lukion opetussuunnitelman perusteissa** määrätään. Tällöin opiskeluhuollon osuus paikallisessa opetussuunnitelmassa korvataan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmalla.

Aikuisten lukiokoulutus (2/2)

- Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia **ei sovelleta** opiskelijaan,
 - joka suorittaa lukio-opintoja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti
 - on lukion aineopiskelija.
- Aikuisten opetussuunnitelman mukaisesti lukio-opintoja suorittavat **oppivelvolliset opiskelijat kuuluvat opiskeluhuollon piiriin**. Näiden opiskelijoiden opiskeluhuollon toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjällä tulee olla koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma.

Toimeenpanon tuki

- Koulutusmuotokohtaisia **webinaareja**, aamukahvitilaisuuksia, Tuunaamoja (tammi-helmikuu)
<https://www.oph.fi/fi/tapahtumakalenteri>
- **ePerusteet-klinikat** koulutuksen järjestäjille. Lisätietoja:
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ajankohtaista/8578452>
- **Tukimateriaalia ePerusteisiin** (tammi/helmikuu) sekä OPH.fi -sivuille (2023)
- Uudistus edellyttää käytännössä kaiken OPH:n opiskeluhuoltoon käsittelevän **aineiston, sivustojen (ml. OPH.fi), oppaiden ja ohjeistusten päivitystyötä** (2023-2024).

OPH.fi:ssä mm.

- Psykososiaalisen tuen –sivusto (*tulossa*)
- Lapsen oikeuksien -sivusto (*tulossa 2.2.2023*)
- #EiKaikelleVäkivallalle -sivusto (*tulossa 26.1.2023*)
- Unikoulutus -sivusto
- Tietoisuustaitoharjoitteita -sivusto
- Useita erilaisia julkaisuja kuten
 - Tukea arkeen! Keinoja lasten ja nuorten emotionaalisten, sosiaalisten ja käyttäytymisen taitojen tukemiseksi.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos!